

วารสาร  
สังคมวิทยา  
มานุษยวิทยา

วารสารทางวิชาการ  
คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา  
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีที่ 30 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2554)

ISSN 0125-7356

## บรรณาธิการแถลง

รัตนา โตสกุล

1

## บทความ

เมืองแกลง-เตียนเบียนฟู:

9

การเมืองชาติพันธุ์และการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐสังคมนิยม  
ของกลุ่มไทในเวียดนาม

พิเชฐ สายพันธ์

ลักษณะครอบครัวชวา:

47

ข้อเท็จจริงจากงานวิจัยช่วง 4 ทศวรรษ (2498-2537)

บุญมา นครินทร์

เหลียวหลังแลหน้างานวิจัยด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนา

67

ในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย:

ข้อสังเกตต่อนักสังคมวิทยาชนบท

กนกรัตน์ กิตติวิวัฒน์

การทำแท้ง: มุมมองที่แตกต่าง

91

วิลาสินี พนานครทรัพย์

น่าจะดี ถ้านักศึกษาสายสังคมศาสตร์จะรู้จัก

117

Probability Function

สมเพลิน เกษมรัตนสันติ

### เลียบเลาะห้องเรียน

- การ hang out ของวัยรุ่นนุสพานพุทธา: 159  
 อัตลักษณ์ของวัยรุ่นในพื้นที่สาธารณะ  
 นฤมล กล้าทุกวัน

### เก็บตกจากงานสัมมนา

- ไม่มีคำตอบจากหอคอยงาช้าง: 189  
 บทสะท้อนงานสัมมนาเครือข่ายบัณฑิตศึกษา  
 สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาครั้งที่ 10  
 อธิมา อรุณพัฒน์พงศ์ และคณะ

### แนะนำหนังสือ

- The Moral Significance of Class.* 202  
*Formation of Class and Gender: Becoming Respectable.*  
 จันทนี เจริญศรี
- เกณฑ์ในการส่งผลงานเพื่อตีพิมพ์ 209

สวัสดิ์คะ หากจำกันได้ วารสารทางวิชาการประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฉบับสุดท้ายที่ปรากฏโฉมออกสู่สายตาท่านผู้อ่านผ่านมานานมาก คือเมื่อประมาณ 9 ปีที่แล้ว ในปีนี้ทีมผู้บริหารคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยามีนโยบายให้รื้อฟื้นวารสารขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง วารสารฉบับนี้จึงถือได้ว่าเป็นฉบับปฐมฤกษ์ของการจัดพิมพ์ปีที่ 30 ประจำปีพุทธศักราช 2554

สำหรับหน้าตาของวารสาร ทางกองบรรณาธิการมีความเห็นร่วมกันว่า นับจากฉบับหน้าเป็นต้นไป เราจะจัดทำภายใต้หัวข้อเรื่องประจำฉบับ (theme) โดยเปิดรับบทความทางวิชาการที่ใช่มุมมองทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทั้งจาก “คนใน” และจาก “คนนอก” คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ยังมีคอลัมน์ประจำชื่อ “เสียบเลาะห้องเรียน” ให้นักศึกษาโดยเฉพาะในระดับปริญญาโทและปริญญาเอกทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาได้เผยแพร่ผลงาน และคอลัมน์ประจำฉบับอีก 2 เรื่อง คือ “เก็บตกจากงานสัมมนา” และ “แนะนำหนังสือ” โดยมีเงื่อนไขว่า งานเขียนทุกชิ้นต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) และตามข้อกำหนดของกองบรรณาธิการ กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ ประจำเดือนกรกฎาคมและธันวาคมของทุกปี

วารสารฉบับนี้ไม่มีหัวข้อที่ชัดเจน กองบรรณาธิการเรียกกันเล่นๆ ว่า “ฉบับแองโอะ” ในที่นี้หมายถึงการนำสิ่งที่มีเหลืออยู่อย่างละอันพันละน้อย มาผสมผสานกันขึ้นใหม่ กลายเป็นสิ่งใหม่ที่มีคุณค่ามีประโยชน์เป็นอาหารสมอง วารสารฉบับนี้จึงเป็นการสานต่อการทำภารกิจเดิมที่ยังไม่เสร็จสิ้น คือสานต่อการจัดพิมพ์บทความเดิมรวม 5 บทความที่กองบรรณาธิการชุดเดิมได้ให้คำมั่นสัญญาไว้กับผู้เขียนบทความทั้งหมดที่เป็น “คนใน” คือคณาจารย์ในคณะฯ ที่จะดำเนินการจัดพิมพ์ให้หลังจากผู้เขียนได้ทำการปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว

เนื้อหาของบทความที่เป็นมรดกตกทอดมามีลักษณะค่อนข้างหลากหลาย ทั้งในด้านประเด็น แนวคิด และวิธีวิทยา จนไม่สามารถกำหนดหัวข้อประจำฉบับที่ชัดเจนได้ เล่มนี้อาจอยู่ภายใต้หัวข้อกว้างๆ ที่ว่าด้วยความหลากหลายทางด้านเนื้อหาและวิธีวิทยา อย่างไรก็ตามกองบรรณาธิการชุดปัจจุบันได้ประสานให้ผู้เขียนพิจารณาปรับปรุงบทความของตนเองใหม่อีกครั้งหนึ่งก่อนจัดพิมพ์ เพื่อทำให้เนื้อหา ข้อมูล และการวิเคราะห์มีความร่วมสมัยและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

บทความแรกชื่อ “เมืองแอง-เตียนเบียนฟู: การเมืองชาติพันธุ์และการเปลี่ยนผ่านสู่รัฐสังคมนิยมของกลุ่มไทในเวียดนาม” โดย พิเชฐ สายพันธ์ บทความนี้ใช้แนวคิดและวิธีวิทยาทางมานุษยวิทยาที่ว่าด้วยการเมืองเรื่องชาติพันธุ์ เป็นแนวทางหลักในการวิเคราะห์และการเขียนเรื่องราวการสร้างชาติของรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ซึ่งจะไม่แตกต่างไปจากการสร้างชาติในสังคมอื่นๆ ชาตินิยมกับชาติพันธุ์เป็นประเด็นสำคัญทางการเมืองของการสร้างรัฐชาติเวียดนาม

พิเชฐได้ยกกรณีการเปลี่ยนผ่านทางสังคมของกลุ่มคนไทในเวียดนามที่ “เมืองแอง” หรือ “เตียนเบียนฟู” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์การสร้างชาติเวียดนามสมัยใหม่และการสร้างสำนึกชาตินิยมของเวียดนามเป็นอย่างยิ่ง การเปลี่ยนผ่านสังคมจากเมืองแองมาสู่เตียนเบียนฟู ได้สร้างผลกระทบต่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทในท้องถิ่นที่เคยมีบทบาทด้านการเมืองและวัฒนธรรมในดินแดนแถบนี้มาก่อน ในขณะเดียวกัน ก็ส่งผลต่อการเคลื่อนไหว

ทางการเมืองและทางสังคมวัฒนธรรมของคนกลุ่มใหม่ที่อพยพเข้าสู่พื้นที่นี้ ผู้เขียนได้อธิบายให้เห็นถึงการตอบโต้ ต่อรอง การประสาน และการจัดการ ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ไทกับคนกลุ่มใหม่ที่มีอำนาจทางการเมืองใหม่ แม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ไทจะสูญเสียอำนาจการปกครองในท้องถิ่น แต่พลังอำนาจทางวัฒนธรรมของกลุ่มไทก็ยังคงมีศักยภาพในการสืบทอดและธำรงอัตลักษณ์ ความเป็นชาติพันธุ์กลุ่มท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองสมัยใหม่ในเวียดนาม

บทความต่อมามีชื่อเรื่องว่า “ลักษณะครอบครัวชวานา: ข้อเท็จจริงจากงานวิจัยช่วง 4 ทศวรรษ (พ.ศ. 2498-2537)” โดย บุญมา นครอินทร์ บทความนี้ให้รายละเอียดลักษณะครอบครัวชวานาในช่วง 4 ทศวรรษที่ผ่านมา ผู้เขียนทำการศึกษาจากเอกสารงานวิจัยในท้องถิ่นชนบทของประเทศไทย (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง) ผู้เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะครอบครัวชวานาได้อย่างน่าสนใจ นอกจากนี้ยังนำข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับข้อมูลภาคสนามที่มาจากการทำวิจัยเชิงสำรวจทางสังคมวิทยาของผู้เขียนเอง โดยมีเนื้อหาครอบคลุมตั้งแต่แนวทางปฏิบัติในการเลือกคู่ครอง การเลือกที่อยู่อาศัยหลังการแต่งงาน รูปแบบครอบครัวหลังแต่งงาน บทบาทในครอบครัวของสามีและภรรยา ไปจนถึงการรับมรดก

กนกรัตน์ กิตติวิวัฒน์ นำเสนอเรื่อง “เหลียวหลังแลหน้างานวิจัยด้านวัฒนธรรมกับการพัฒนาในพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย: ข้อสังเกตต่อนักสังคมวิทยาชนบท” บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “การประเมินและสังเคราะห์องค์ความรู้ทางด้านวัฒนธรรม” ภายใต้งบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม ผู้เขียนศึกษาเชิงสังเคราะห์จากรายงานการวิจัยและวิทยานิพนธ์ทั้งสิ้น 224 ฉบับ เน้นพิจารณารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นด้านวัฒนธรรมและการพัฒนา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเด็นวัฒนธรรมและการพัฒนาในช่วงระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ. 2540-2550) ศึกษาเฉพาะพื้นที่ภาคกลางของประเทศไทย (ยกเว้น

กรุงเทพมหานคร) บทความนี้มีเนื้อหาหลัก 3 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการสังเคราะห์เชิงแนวความคิด ส่วนที่สองเป็นการสังเคราะห์เชิงวิธีวิทยา และส่วนสุดท้ายเป็นการตั้งข้อสังเกตและให้ความคิดเห็นต่อการศึกษาวิจัยด้านวัฒนธรรมและการพัฒนาในอนาคต

งานของวิลาลินี พนานครทรัพย์ พาพวกเรามาพิจารณาประเด็นข้อถกเถียงร่วมสมัยเกี่ยวกับเรื่องการทำแท้งในบทความเรื่อง “การทำแท้ง: มุมมองที่แตกต่าง” ในสังคมไทยประเด็นเรื่องการทำแท้งยังคงเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันต่อไป มีการตั้งคำถามกับกฎหมายการทำแท้งที่มีอยู่ในปัจจุบันว่ามีความสอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพสังคมเพียงใด แต่ก็ยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ เนื่องจากเป็นประเด็นที่มีความละเอียดอ่อนเกี่ยวข้องกับปัญหาอื่นๆ อีกหลายด้าน อาทิ ศีลธรรม เศรษฐกิจ การแพทย์ เสรีภาพ และสิทธิมนุษยชน บทความนี้ได้สำรวจเอกสารและนำเสนอข้อถกเถียงเกี่ยวกับการทำแท้ง แยกออกได้เป็น 2 มุมมองหลักที่แตกต่างกันอย่างมาก มุมมองแรกสนับสนุนและเคารพสิทธิของทารกที่จะมีชีวิตอยู่ (right to life) เป็นมุมมองที่สะท้อนการคิดเชิงศีลธรรม เด็กถูกมองว่าไม่มีโอกาสที่จะได้ตอบ ไม่มีโอกาสแสดงสิทธิของตนเองตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการมีชีวิตเป็นมนุษย์ หากเปิดโอกาสให้ทำแท้งได้ก็เท่ากับยอมรับให้เกิดการฆาตกรรมมนุษย์ได้อย่างเลือดเย็น อีกมุมมองหนึ่งสนับสนุนสิทธิความเป็นส่วนตัวของผู้หญิง (right to privacy) ในการตัดสินใจเกี่ยวกับร่างกายและปัญหาที่ตนเองต้องเผชิญ ผลการศึกษาพบว่าข้อถกเถียงเหล่านี้เป็นการมองต่างมุมจากรากฐานความเชื่อที่ต่างกัน เหตุผลของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับข้อถกเถียงเหล่านี้ไม่ได้ขัดแย้งกับข้อเท็จจริง แต่สิ่งที่ต่างกันคือ การให้ความหมายและความสำคัญกับข้อเท็จจริงที่ต่างกัน การถกเถียงจึงยังคงยากที่จะหาข้อสรุปร่วมกันได้

บทความสุดท้ายที่ทางกองบรรณาธิการได้รับมอบมา มีชื่อว่า “น่าจะดี ถ้านักศึกษาสายสังคมศาสตร์จะรู้จัก Probability Function” โดยสมเพลินเกษมรัตนสันติ บทความนี้สะท้อนแนวคิดและวิธีวิทยาการสร้างความรู้แบบปฏิฐานนิยมที่เน้นเรื่องราวทางคณิตศาสตร์ และสนใจทำความเข้าใจรูปแบบการแจกแจงข้อมูลในวิชาสถิติ ซึ่งเป็นวิธีวิทยาแกนหลักอีกแกนหนึ่ง

ของสังคมวิทยา บทความนี้มุ่งที่จะช่วยนักศึกษาด้านสังคมศาสตร์ซึ่งไม่ถนัด  
คณิตศาสตร์ ให้เข้าใจรูปแบบการกระจายข้อมูลแบบเบื้องต้น 2 รูปแบบ  
ที่ใช้กันมาก คือ รูปแบบการแจกแจงข้อมูลแบบโค้งปกติ และรูปแบบการแจกแจง  
ข้อมูลแบบทวินาม ด้วยการอธิบายอย่างง่ายๆ น่าจะเป็นประโยชน์แก่นักศึกษา  
ด้านสังคมศาสตร์ และท่านผู้อ่านที่สนใจคณิตศาสตร์และสถิติทุกท่าน

นอกจากนี้ทางกองบรรณาธิการยังได้เพิ่มข้อเขียนใหม่ๆ ที่มาจาก  
นักศึกษาระดับปริญญาโทสาขามานุษยวิทยาอีก 2 เรื่อง งานชิ้นแรกเป็น  
บทความเชิงชาติพันธุ์นิพนธ์ อยู่ในคอลัมน์ประจำ “เลียบเลาะห้องเรียน” ฉบับนี้  
นฤมล กล้าทุกวัน จะพาพวกเราไปสัมผัสชีวิตของวัยรุ่นร่วมสมัยได้สะพานพุทธ  
ใจกลางเมืองกรุงเทพมหานคร บทความของนฤมลมีชื่อว่า “การ hang out  
ของวัยรุ่นสะพานพุทธ: อัตลักษณ์ของวัยรุ่นในพื้นที่สาธารณะ” นฤมลเสนอว่า  
วัยรุ่นกลุ่มนี้มักถูกมองว่าเป็น “ตัวปัญหา” มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมและไม่  
สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่สังคมยอมรับ นฤมลเลือกที่จะไม่มุ่งตัดสิน  
พวกเขาจากภาพประทับที่สังคมให้ไว้ แต่เลือกที่จะทำความเข้าใจพฤติกรรม  
การแสดงออกของพวกเขา ผ่านมุมมองและประสบการณ์ของพวกเขาเอง  
นฤมลใช้วิธีการทางมานุษยวิทยา โดยพาตนเองเข้าไปยังพื้นที่ที่พวกเขา  
มาทำกิจกรรมร่วมกัน จากการศึกษพบว่า พื้นที่สาธารณะเช่นสะพานพุทธ  
มีลักษณะที่เอื้อให้อัตลักษณ์ที่กลุ่มวัยรุ่นต้องการแสดงออกสามารถเกิดขึ้นได้  
ขณะเดียวกัน นฤมลพบว่า วัยรุ่นผู้ใช้พื้นที่สะพานพุทธ ก็มีสวนสร้างและให้  
ความหมายใหม่แก่สะพานแห่งนี้ โดยนัยยะนี้ สะพานพุทธจึงเป็นพื้นที่ทาง  
กายภาพที่มีความหมายในทางประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม

งานเขียนชิ้นที่สองเกิดจากความร่วมมือของคณะนักศึกษาระดับ  
ปริญญาโท สาขามานุษยวิทยา ชั้นปีที่ 4 โดยอติมา อรุณพัฒน์พงศ์ และคณะ  
ในชื่อเรื่องว่า “ไม่มีคำตอบจากหอคอยงาช้าง: บทสะท้อนงานสัมมนาเครือข่าย  
บัณฑิตศึกษาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาครั้งที่ 10” คณะนักศึกษาชุดนี้ได้  
สะท้อนมุมมองจากประสบการณ์ของตนเองในการเข้าร่วมงานสัมมนา  
เครือข่ายฯ ที่มีชื่อว่า “ท้าทายสังคมศาสตร์ไทย: ความรู้ท่วมหัวเอาตัว (สังคม)  
ไม่รอด?” จัดขึ้นเมื่อวันที่ 12-13 มีนาคม 2554 มหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็น  
เจ้าภาพจัดงาน ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ



และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร เสี่ยงสะท้อนจากนักศึกษาน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดสัมมนา และการแลกเปลี่ยนทางวิชาการระหว่างพวกเขากับผู้เกี่ยวข้องได้อย่างมีนัยยะสำคัญ

วารสารฉบับนี้ปิดเล่มด้วยคอลัมน์ประจำ “แนะนำหนังสือ” ซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการปริทัศน์หนังสือที่น่าสนใจในแวดวงสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาแก่ท่านผู้อ่าน ฉบับนี้เราเปิดตัวด้วยบทปริทัศน์ของจันทนี เจริญศรี ที่มาพร้อมกับการแนะนำหนังสือที่เป็นประโยชน์ต่องานวิชาการทางสังคมวิทยา รวมสมัย คือ *The Moral Significance of Class* โดย แอนดรูว์ เซเยอร์ (Andrew Sayer) ตีพิมพ์ในปี 2005 และอีกเล่มหนึ่งของเบเวอร์ลีย์ สเคกส์ (Beverly Skeggs) ตีพิมพ์ในปี 1997 เรื่อง *Formation of Class and Gender: Becoming Respectable*

จันทนีชี้แจงว่า เหตุที่นำหนังสือมาแนะนำร่วมกัน เนื่องจากทั้งสองเล่มใช้การวิเคราะห์ชนชั้นของปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) เป็นฐาน และต้องการสร้างความกระจ่างต่อการทำงานของชนชั้นในสังคมสมัยใหม่เช่นกัน ทั้งคู่ ข้อเสนอของเซเยอร์น่าสนใจ เขาเห็นว่า เราน่าจะทำความเข้าใจชนชั้นผ่านความเข้าใจของผู้คนที่มีความต่อเนื่องทางปฏิบัติตัวและการสัมพันธ์กับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน และให้ความสำคัญกับสิ่งที่เรียกว่า “สังคมวิทยาของ/จากชาวบ้าน (folk sociologies)” อย่างจริงจัง เซเยอร์ย้ำว่า เป็นเรื่องจำเป็นที่เราต้องทำความเข้าใจชนชั้นทั้งในเชิงนามธรรมและเชิงรูปธรรม ซึ่งสิ่งหลังเขาหมายรวมถึง subjectivities ประสบการณ์ โลกทัศน์ มิตินทางอารมณ์ของผู้คนที่ถูกกล่อมเกลามาโดยชนชั้นที่เขาและเธอสังกัดอยู่เข้าไปด้วย ส่วนสเคกส์ก็ได้เรียกร้องให้นักสตรีนิยมหันกลับมาให้ความสนใจ “ชนชั้น” อีกครั้งหนึ่ง จันทนีเห็นว่า ในความคิดของสเคกส์ ประสบการณ์ โอกาส โลกทัศน์ และปฏิบัติการที่ถูกกล่อมเกลามาโดยเพศสภาพ ไม่อาจแยกออกจากชนชั้นได้ สเคกส์เสนอว่า เราจะเข้าถึงโลกทัศน์ของผู้หญิงกลุ่มนี้ได้ ก็โดยผ่านการเข้าถึงประสบการณ์ของการเป็นผู้หญิงชนชั้นแรงงานเท่านั้น

ดังที่เกริ่นนำไว้ตอนต้นว่ากองบรรณาธิการตั้งใจที่จะนำเสนอวารสารฉบับหน้าเป็นต้นไปภายใต้หัวข้อประจำเล่ม ฉบับหน้าจะเป็นเล่มที่ว่าด้วย “ชนบท

ในกระแสการเปลี่ยนแปลง” กองบรรณาธิการกำลังเปิดรับต้นฉบับอยู่อย่างเร่งด่วน กำหนดปิดรับต้นฉบับเฉพาะหัวข้อนี้ภายในสิ้นเดือนตุลาคม พ.ศ.2554 ส่วนหัวข้ออื่นๆ ยังเปิดรับพิจารณาอยู่เรื่อยๆ ขอเชิญชวนให้นักวิชาการทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา และสังคมศาสตร์อื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งต้นฉบับมาให้กองบรรณาธิการพิจารณา กรุณาอ่านรายละเอียดเกี่ยวกับหัวข้อประจำเล่ม การเขียนบทความ การพิจารณาต้นฉบับบทความ และการดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดพิมพ์ ในตอนท้ายของวารสาร หรือติดต่อกองบรรณาธิการได้โดยตรง

ท้ายที่สุดนี้ ในนามของกองบรรณาธิการ ดิฉันขอขอบคุณคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาที่สนับสนุนการจัดพิมพ์วารสาร ขอขอบคุณผู้เขียนทุกท่าน หากปราศจากผลงานของท่าน เราคงไม่มีวารสารฉบับนี้เกิดขึ้น ขอขอบคุณผู้ร่วมก่อการทุกท่านที่อยู่ในกองบรรณาธิการชุดปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์พรณราย โอสถาภิรัตน์ ที่ช่วยสละเวลามาช่วยประสานงานการผลิตวารสารฯ อาจารย์ชนิดา ชิตบัณฑิตย์ อาจารย์พรทิพย์ เนติภารัตนกุล ที่ช่วยจัดเตรียมต้นฉบับในช่วงแรกๆ คุณบุญชัย แซ่เจี้ยว ที่ช่วยจัดรูปเล่มและพิสูจน์อักษรอย่างมีคุณภาพ รับผิดชอบ และเอาใจใส่ และคุณอารีรัตน์ ปานจับ ที่ช่วยทำหน้าที่เลขานุการโครงการจัดทำวารสารคณะเสมอมา

แล้วพบกันใหม่ค่ะ

รัตนา โตสกุล

